

 university of groningen

Economie, toerisme, arbeidsmarkt en brede welvaart op Ameland

Presentatie voor de Heeren van de Heerskamer, Hotel De Zwaan, Hollum-Ameland, 9 april 2025.

Jouke van Dijk

Hoogleraar Regionale Arbeidsmarktanalyse, FRW-RUG, Economische Geografie
 Voorzitter SER Noord-Nederland; Lid Rekenkamer Waddengemeenten; Oud-directeur Waddenacademie

Email: jouke.van.dijk@rug.nl Website: www.joukevandijk.nl

 university of groningen

Waar gaan we het over hebben?

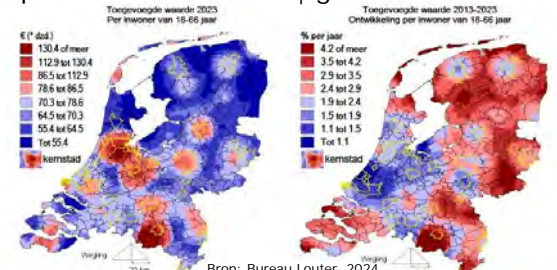
- Hoe staat de economie van de Wadden en van Ameland ervoor?
 - Economie, Demografie en Brede Welvaart
- Hoe ziet het eruit voor de toekomst m.b.t. economie, arbeidsmarkt / personeel, bereikbaarheid, natuur, etc.?
- En wat kan **recreatie & toerisme / vrijetijdseconomie** bijdragen aan **brede welvaart** die past bij de Wadden, bij Ameland en bij de inwoners?
- Wat zijn de kansen en bedreigingen?

 university of groningen

Regionaal economische ontwikkeling van het Waddengebied

 university of groningen

Toegevoegde Waarde per inwoner (18-66 jaar): TW per inwoner in 2023 | groei TW 2013-2023

Bron: Bureau Louter, 2024

TW lager in het Noorden, maar verschil neemt af

 university of groningen

Ontwikkeling banen per inwoner 1996-2022

Al 25 jaar is er een tendens dat de groei van het aantal banen zich steeds meer spreidt over heel Nederland en de arbeidsmarktkansen overal toenemen.

Maar: langs de Waddenkust en langs de Duitse grens is de groei duidelijk minder. (Bron: PBL, 2024).

Ameland: 894 banen per 1.000 inw, Nederland 714

 university of groningen

Grootste bedrijfstak

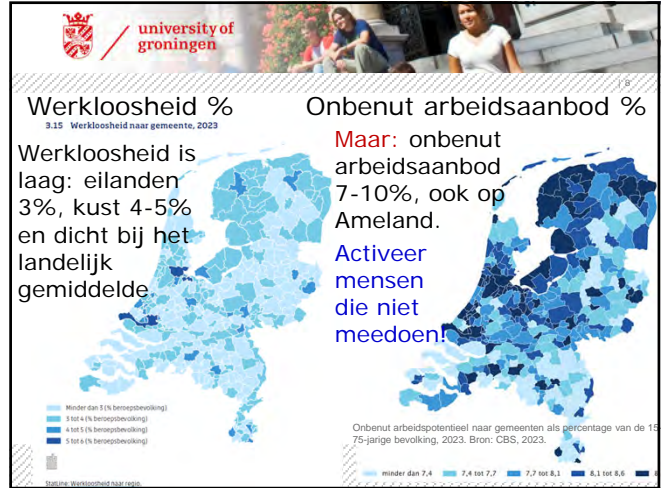
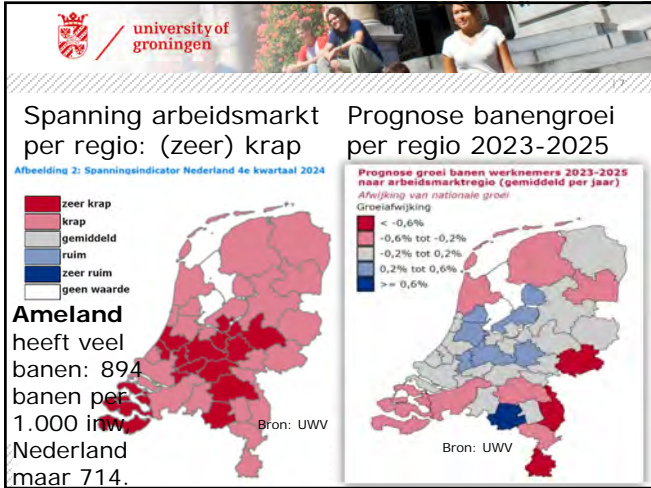
2.20 Grootste bedrijfstak per werkgemeente, n.b.v. banen van werknemers, december 2022

Eilanden: Horeca

Kust: vaak Zorg, verder Handel, Industrie

Ameland: Banen: 3.800, +40% sinds 2001
Aandeel Zakelijke Diensten (Toerisme) is 53%, groei van 80% sinds 2001.

Demografische ontwikkelingen

LEEUWARDER COURANT woensdag 27 maart 2024

Friese bevolking krimpt veel later dan verwacht

GEERT VELDSTRA voert uit migratie. Dat was vorig jaar al te zien. Er kwamen 3472 mensen uit het buitenland bij in de provincie.

huiten. Het aantal leden per huishouden neemt al jaren af doordat bijvoorbeeld een partner alleen achterblijft.

Friese bevolking groeit meer dan verwacht

AAN DIJK VAN DER MEULEN

LEEUWARDEN In kust en de kloek bij na vijf jaren: de prognose over de Friese bevolking groeit meer dan bevestigd werd.

Ook in de recente Friese bevolking: een bevolkingsschommeling. 2023: 2024 is dat weer niet gratis. In deze poging van vooraf de provincie van 2021: 27.000 mensen: van 649.000 naar bijna 650.000 mensen. In de laatste telling werd nog uitgegaan van een groei met 10.000 mensen. De verklaring is dat de migratie vroeger hoger was

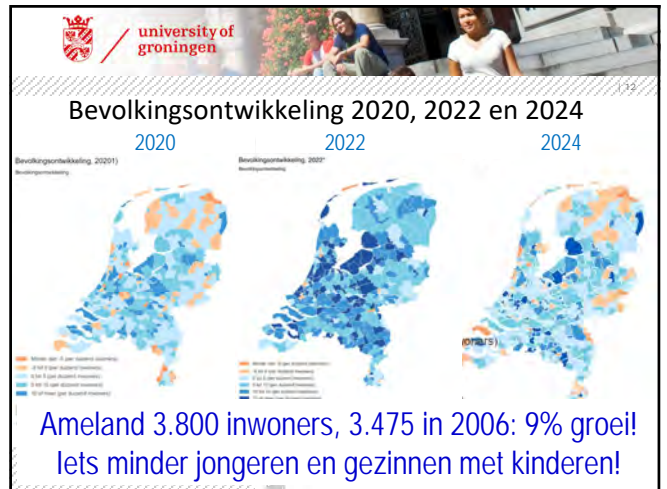
den verwacht. Dit geldt voor zowel de kans als de tijd. Het is mogelijk op tot wel 2000 personen.

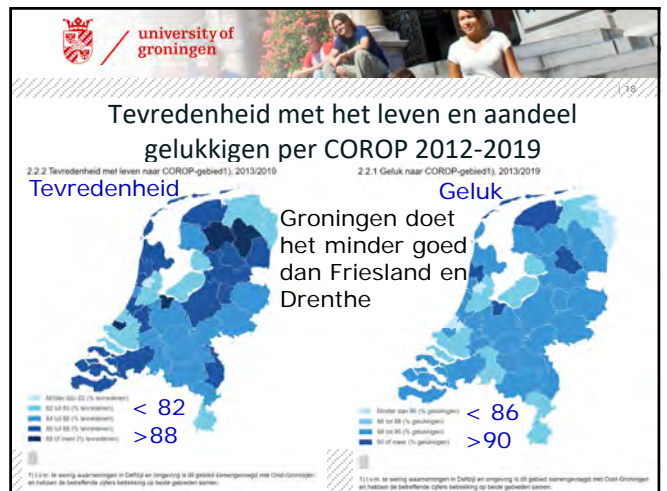
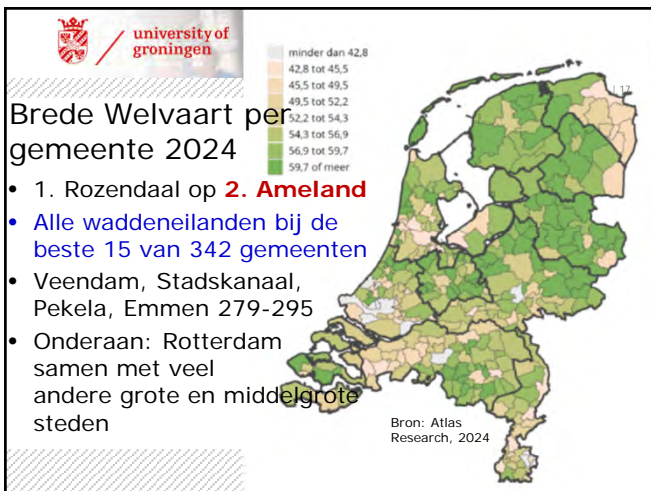
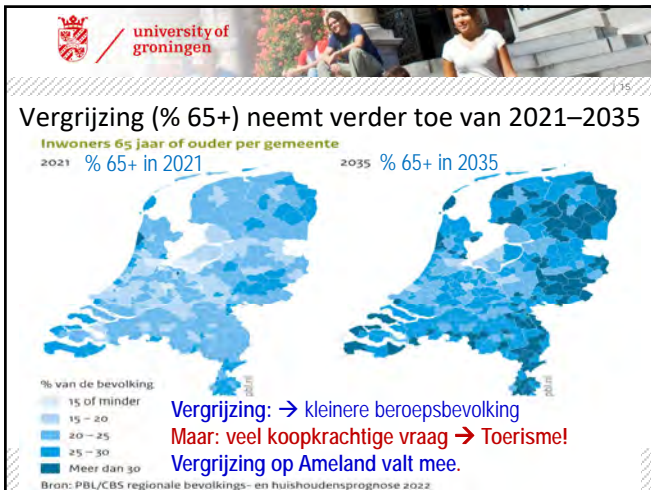
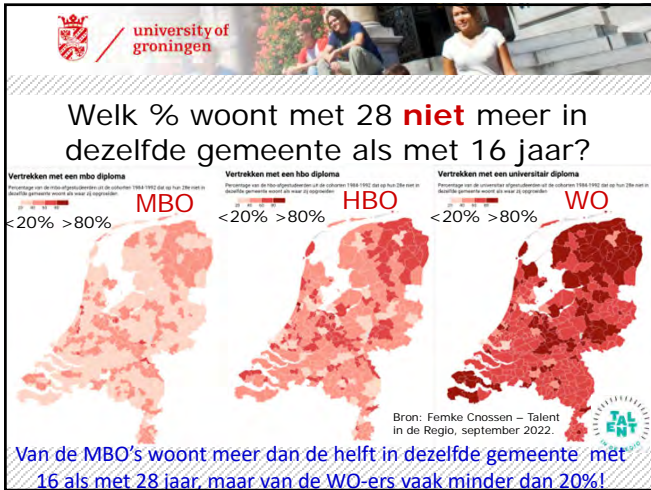
Wat opvalt is om de grote regionale verschillen. In het noorden is de bevolking in deze periode niet krimp in Noord-Friesland maar in Zuidwest-Friesland. Opvallend was dat de Zuidwest-Friesland in het noorden van de provincie is het meest stabiel van de provincie. De verandering is echter dat de bevolking er daalt van 142.000 naar 140.000 mensen, terwijl deze in Noordwest- en Noord-Oost-Friesland juist met enkele duizenden mensen zal toenemen. De nationale groei van de Friese provincie, is en blijft de gemiddelde meer mensen dan er geboren

er de komende 25 jaar naar vervoering van circa 120.000 mensen in 2024 naar 100.000 mensen in 2050.

Maar de provincie blijft de grootste bevolkingsschommeling in Nederland, en gemiddeld de grootste in de provincie. Hier neemt de bevolking toe van 100.000 naar 102.000 mensen. Een andere belangrijke verklaring is volgens de provincie de migratie. De provincie heeft de afgelopen jaren een verhoogde migratie van 100.000 naar 102.000 mensen. Dit is een belangrijke verklaring is volgens de provincie de migratie. De provincie heeft de afgelopen jaren een verhoogde migratie van 100.000 naar 102.000 mensen. Dit is een belangrijke verklaring is volgens de provincie de migratie.

met de landelijke bevolkingsschommeling. De groei komt sinds 2019. De provincie heeft de afgelopen jaren een verhoogde migratie van 100.000 naar 102.000 mensen. Dit is een belangrijke verklaring is volgens de provincie de migratie.

university of groningen

Conclusies

- De wadden eilanden doen het uitstekend in termen van regionaal **economische ontwikkeling** en brede welvaart, veel beter dan de kust.
- Er zijn heel veel banen, weinig werklozen en mensen met een uitkering.
- Bevolking eilanden is stabiel, Ameland groeit zelfs. Kustgebied heeft al vele jaren te maken met een afnemende bevolking, maar dit lijkt te stabiliseren, maar wel **vergrijzing en wegtrekken jongeren**.
- Mensen in Fryslân zijn **tevredener en gelukkiger** vergeleken met de rest van Nederland, maar in Groningen is dat minder, idem voor **Brede Welvaart**. vaker lager en minder vaak hoger dan in de rest van het land.
- Fryslân en Groningen scoren goed op **potentie voor transities** naar een duurzame en inclusieve economie.

• **Opgave Ameland: hoe zorgen we dat het zo goed blijft gaan?**

university of groningen

Wat zijn de kansen en bedreigingen voor de economie van Ameland?

- Voldoende personeel (huisvesting)
- Ontwikkeling toerisme
- Bereikbaarheid, concessie
- Natuur en Milieu
- Energie en Klimaat

Oplaat

We kunnen ons personeelstekort best oplossen, als we meer mensen laten meedoen

21

GRONINGEN 27

fryslân 25

45-plussers moeilijk weer aan de slag

Zelf aantal vrije dagen bepalen zint KPN'ers in Groningen wel

Ruggen

Het betere werk

De nieuwe maatschappelijke opdracht

WRR

Drie ontwikkelingen bepalen de toekomst van werk:

1. Technologisering
2. Flexibilisering
3. Intensivering

Figuur: Kwaliteit van werk in Nederland, in Europa en in de tijd, tussel-indicatoren

Grip op Geld

Grip op het Leven

Grip op Werk

Taarpunten: Nederland in Europa
 Blauw: neg. Nederland in de tijd
 Lichtroze: neg. Europese schiedlijnen

Bron: www.gripopwerk.nl door de Monitor Bedrijfsleven 2018

university of groningen

Leven Lang Ontwikkelen door scholing

Minister: blijven bijleren moet de norm worden

26 GRONINGEN

Personeelswoningen Nes teruggeschroefd

GOOS-BIES

NES Niet achten maar maast, maal twaalf wooneenheden voor personeel aan de Ballumerweg in Nes op Ameland. Met deze aanpassing lijkt de gemeenteraad akkoord te gaan met een bestemmingswijziging.

Dat bleek deze week in een commissievergadering. Het bedrijf verterrein was voorheen in bezit van Rijkswaterstaat. Met de nieuw twaalf woningen voor personeel.

Gebrek aan overleg met de buurt leidde eerder op Ameland ook al tot onrust bij plannen voor personeelshuisvesting aan het Vrijewpad in Baren en in het oude Rabobank-pand in Nes, meemoreerde Raadsheer Wethouder Theo Faber legde uit dat overleg met de buurt een zaak voor de aanvrager is en vrijwillig is. Over de aanvrager werd ook weer gediscussieerd. Je moet

university of groningen

Wat te doen als werkgever bij gebrek aan personeel?

- **Meer betalen** dan uw concullega, betere arbeidsvoorwaarden, prettigere werkomstandigheden, etc. → **MAAK ZE BLIJ!**
- **Behoud uw personeel door in ze te investeren: Leven Lang Ontwikkelen**
- **Slimmer werven** door nieuwe doelgroepen aanboren (ouderen, migranten, statushouders, deeltijdwerkers, studenten)
- Eigen personeel als ambassadeur gebruiken voor werving
- **Vergeet de geschikte kandidaat, ga voor de ongeschikte**
- → maak die geschikt door opleiding/training (+ leven lang ontwikkelen, liefst samen met andere bedrijven of op sectorniveau (O&O-fondsen))
- → pas de organisatie aan aan die werknemer via taakafsplitting (job carving) en/of slimme technologie of specifieke werktijden
- **Creatieve aanpak: neem iedereen aan die bij je wil werken: 'open hiring'**
- **Stel uitbreidingsplannen uit. Maak keuzes, niet alles kan!**

university of groningen

Friesland en Groningen scoren volgens RABO-Research bovengemiddeld in **potentie voor de transitie naar duurzame en inclusieve economie!**

Figuur 2: De gangplank van transitieroging

Transitierecore bedrijfstevien

- Ondergemiddeld
- Gemiddeld
- Bovengemiddeld

HOE ZIT DAT MET TOERISME OP AMELAND?

university of groningen

Toeristisch Trends

university of groningen

Toerisme in Nederland: goed herstel na corona vooral in hotel sector en van buitenlanders
Bezoek Kampeertreinen neemt af.

Gasten Nederlandse logiesaccommodaties

Legend: Kampeertreinen, Hotels, Vakantiehuizen, Vakantieappartementen, Landbouwaccommodaties

university of groningen

Er is een markt!

Boekingen stromen binnen

Reislust Nederlanders neemt verder toe

Amsterdams ondernemers bezagd over toerismebeleid

Venetië voert entree in: 'stad is in de uitverkoop'

university of groningen

Toerist ontdekt het Noorden

Dark Sky-toerisme: kans tegen krimp

UNESCO Werelderfgoed Wadden

Waddenkust wil alleen belevingstoerist

Weerstand nachttoerisme heikel punt in Waadhoeke

university of groningen

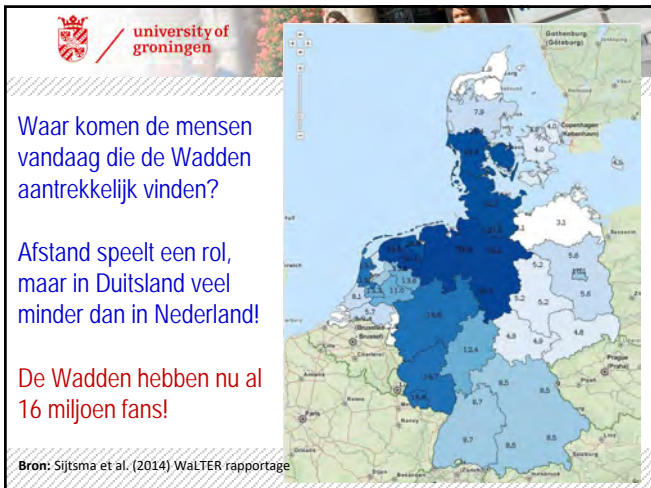
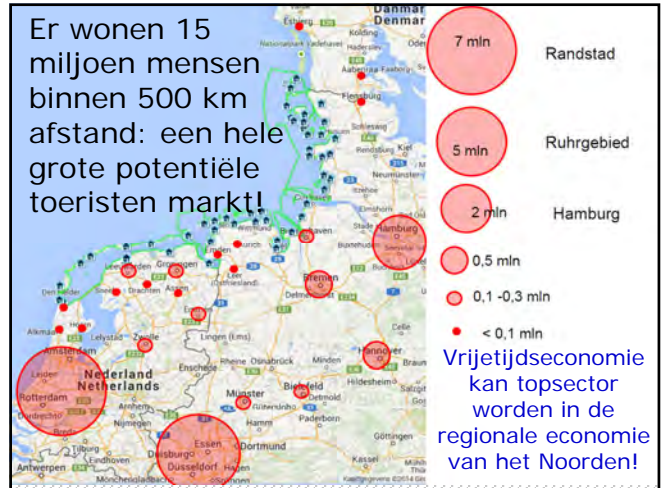
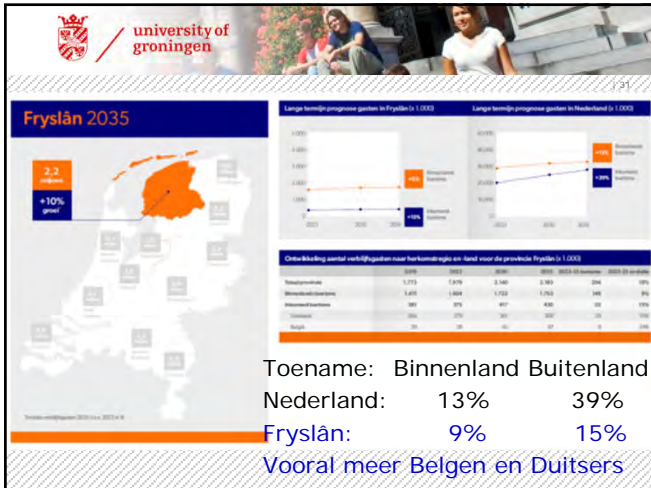
Hoe gaat het verder? Voorspellingen voor 2035

Forecast 2035

Verwachting van het verblijfstoerisme in Nederland

NBTC

CELTH

university of groningen

Economische visie 2030 Gemeente Ameland 2019:

Duurzaam toerisme, wat verstaan we daar eigenlijk onder:

- seizoensafhankelijkheid verminderen
- kwaliteitsverbetering van banen in de toeristische sector
- behoud en verbetering van welvaart en kwaliteit van leven op het eiland
- minimaliseren van gebruik van hulpbronnen en productie van afval
- conserveren en waarderen van natuurlijk en cultureel erfgoed
- vakantie beschikbaar maken voor iedereen

Ameland heeft het mooiste Friese strand

HOLLUM Het strand bij Hollum op Ameland is het mooiste strand van Friesland. Dat is donderdag bekend geworden in Zeeland tijdens de jaarlijkse prijsuitreiking voor Beste Paviljoen van Nederland en de Schoonste Stranden.

Om te bepalen wat het mooiste strand van Nederland is, wordt gekozen naar de hoeveelheid zwerfafval vanaf de parkeerplaats richting duinovergang, ongeveer 25 meter, rondom het Amelandse natuurbeleving begint al op het parkeerterrein.

Amelandse musea zijn elf werken van Herman Buijtenhuijs rijker

Amelandse natuurbeleving begint al op het parkeerterrein

fryslân 19

De prijs voor het schoonste strand gaat dit jaar naar de meeste Westlandse met een oordeling van 9,84. Het stu van Hollum op Ameland is met een 9,83 een goede twee van Nederland en ook de twee van Friesland.

Het Zeeuwse Woest 17 won verkiezing voor beste straalvlieden.

fryslân 20

Het hart klopt weer in de blauwe vinvis van Natuurcentrum Ameland

Toeristenmagneet vergrijs

Waddentoerist wil iets terugdoen voor unieke natuur

university of groningen

Toerismevisie gemeente Ameland okt. 2022

Toerismebeleid Ameland
 Van meer naar beter

Toerismebeleid Gemeente Ameland
 Oktober 2022

Gemeente Ameland
 GINDER

Overnachtingen 2 miljoen per jaar, toename van 75.000 in 10 jaar, ca. 30% Duitsers 50% komt buiten zomerseizoen

Overnachtingen Ameland (x1000) | Overnachtingen buiten het zomerseizoen

- Het aantal overnachtingen is de afgelopen 10 jaar gegroeid van circa 1,95 miljoen naar 2,01 miljoen. Toename: 75.000 (3,8%).
- Het aantal Duits nam licht toe, maar groei is mede door corona halt toegelaten.
- Het aantal Nederlandse + rest is tot 2019 ongeveer gelijk gebleven.
- Aantal overnachtingen buiten het zomerseizoen in periode 2011-2019 toegenomen met circa 10%.
- Corona sterke dip.

Ca. 50% met de auto, 90.000 overzettingen

Verblijfsduur en bestedingen

Nederlanders blijven steeds korter: van 4,4 naar 3,7 dagen in 10 jaar
Duitsers blijven een week.

Toeristische omzet in miljoenen euros (excl. bootkaartjes) | Bestedingen in euros

Omzet neemt 26% toe van 112 naar 142 miljoen in 10 jaar. Toename komt door verblijfstoeerist, aandeel dagrecreanten neemt af.

Overlast door geluid en jeugd neemt toe

Overlast

- Over het algemeen is er een lichte stijging van het aantal overlastmeldingen in Ameland. Wel is deze stijging lager dan de stijging in Nederland.
- De toename op Ameland zit met name in een groei van geluidshinder en een toename van melding van overlast veroorzaakt door jeugd.

Vergelijking meldingen van overlast | Ontwikkeling meldingen van overlast per type

Hoe verder met het toerisme op Ameland?

Texel is blij met toeristen maar baalt van hun auto's

Ameland: wel toerist, niet de auto

Horeca Ameland vreest gevolgen van rem op toerisme

university of groningen

Op de eilanden wordt veel geïnvesteerd!!

Zo ziet de markt voor Nederlandse vakantiehuizen eruit

The infographic displays a map of the Netherlands with various regions highlighted in blue, indicating areas of interest for holiday homes. It includes several bar charts showing market trends and data points related to the holiday home market.

university of groningen

Ameland krijgt hotels in stijl bekroond hotel Jakarta

Twintig jaar verwaarlozing zwembadterrein op Ameland

Westers verkoopt zijn hotel op Ameland

Ameland dringt aan op snelle sloop zwemparadijs

This block contains a newspaper clipping with several articles. The main headline is 'Ameland krijgt hotels in stijl bekroond hotel Jakarta'. Other articles include 'Twintig jaar verwaarlozing zwembadterrein op Ameland', 'Westers verkoopt zijn hotel op Ameland', and 'Ameland dringt aan op snelle sloop zwemparadijs'. There are also images of a hotel building and a beach area.

university of groningen

TE GAST

fryslân 23

Amelanders willen weer jagen op konijnen

Sunnekleas: beide belangen wegen

This block contains a newspaper clipping with two main articles. The first is 'Amelanders willen weer jagen op konijnen' (Amelanders want to hunt rabbits again), featuring a photo of a man in a field. The second is 'Sunnekleas: beide belangen wegen' (Sun protection: both interests matter), featuring a photo of a man in a suit. The text discusses local concerns and regulations.

university of groningen

Toerismevisie gemeente Ameland okt. 2022

Toerismebeleid Ameland Van meer naar beter

This block shows the cover of a tourism vision document for the municipality of Ameland, dated October 2022. The title is 'Toerismebeleid Ameland Van meer naar beter'. It features a scenic image of a lighthouse on a grassy hill under a blue sky. The logo for 'Gemeente Ameland' and 'GINDER' is visible in the bottom right corner.

university of groningen

3.4 Waarin blinkt toeristisch Ameland uit in 2032?

Wat hebben we? (zie analyse)

Wat willen we?

Gewaagde doelen 2032

- 1 Diversiteit**
 - Omgevingskracht
 - Diversiteit van het landschap
 - Op Ameland kom je voor buiten (je spreken)
 - Grondidee van Ameland: ondernemers en ondernemers van buitenaf
- 2 Verbondenheid**
 - Amelanders willen samen het toeristisch product voor de bezoeker
 - Fan voor de leefbaarheid en toeristische sector: essentieel duurzaam, efficiënt en leefbaar: verbinding met de vaste wal
- 3 Toeristische**
 - Beeld: beeld van een afwisselend landschap (zie ook: toeristische beeld)
 - Beeld: beeld van een afwisselend landschap (zie ook: toeristische beeld)
 - Beeld: beeld van een afwisselend landschap (zie ook: toeristische beeld)
- 4 Menselijk handelen**
 - Het is een tweede natuur van Amelanders om als ondernemer van het eiland te handelen (lokaal maatschappelijk ondernemerschap)
 - Het is nog steeds goed ondernemen op Ameland
 - Bezoeken, ondernemen, verblijven en verblijven staan nog steeds dicht bij elkaar

Van winst-maximalisatie naar eiland optimalisatie:
→ Wat is dat precies en wat is daar voor nodig?

university of groningen

Samengevat geldt voor toerisme op Ameland in 2032 dat:

Zoals in de hoofdstuk 1 toegelicht vormt centrale vraag voor deze visie: "Hoe moet het toerisme op Ameland zich duurzaam ontwikkelen, zodat het de cruciale bijdrage kan blijven leveren aan de Amelandse economie en leefbaarheid?"

Met daarbij een set aan subdoelstellingen. Het benutten van de verschillende speerpunten rondom toerisme op Ameland draagt op diverse vlakken en manieren bij aan deze doelstellingen. Samengevat geldt:

Drukte wordt verminderd door:

- Kans 2: Hoge eisen aan verblijfsrecreatie (plannen)
- Kans 5: Bezoekers met auto's worden zeldzaam
- Kans 6: Bagagevervoer van achterbak tot slaapkamer
- Kans 7: Een lokaal Amelandse vervoersstelsel
- Kans 8: Bezoekers met auto's worden zeldzaam
- Kans 9: Werkers wonen op Ameland

Personenprobleem wordt aangepakt door:

- Kans 1: Passie voor vernieuwende concepten
- Kans 9: Werkers wonen op Ameland

De bereikbaarheid wordt verbeterd door:

- Kans 5: Bezoekers met auto's worden zeldzaam
- Kans 6: Bagagevervoer van achterbak tot slaapkamer
- Kans 7: Een lokaal Amelandse vervoersstelsel

Vernieuwing wordt gestimuleerd door:

- Kans 1: Passie voor vernieuwende concepten
- Kans 2: Hoge eisen aan verblijfsrecreatie (plannen)
- Kans 3: Natuur voorop
- Kans 4: Ameland Service
- Kans 5: Bezoekers met auto's worden zeldzaam
- Kans 6: Bagagevervoer van achterbak tot slaapkamer
- Kans 7: Een lokaal Amelandse vervoersstelsel
- Kans 10: Meer duurzame eiland van de Waddens
- Kans 12: Ameland als de plek voor lokaal maatschappelijk toeristisch ondernemerschap

Grip op ontwikkelingen van investeerders en projectontwikkelaars door:

- Kans 11: Grip op investeringen van buitenaf
- Kans 12: Ameland als de plek voor lokaal maatschappelijk toeristisch ondernemerschap

Koninklijk Horeca Nederland
afdeling Ameland

KHV afdeling Ameland
Kantoor 5
01123 2180
info@khvna.nl

Geachte leden van de gemeenteraad Ameland,

Op 21 december jongstleden hebben wij als bestuur van Koninklijke Horeca Nederland afdeling Ameland, namens de horecaondernemers van Ameland, een overleg gehad met het college van burgemeester en wethouders om een aantal van onze zorgen kenbaar te maken. Tijdens dit overleg heeft het college aangegeven dat wij onze zorgen vooral ook met de gemeenteraad moesten delen. Met deze brief willen wij als bestuur van KHV afdeling Ameland, namens een groot deel van onze achterban, een aantal onderwerpen bij u onder de aandacht brengen. Onderwerpen die momenteel op Ameland spelen, die veel horecaondernemers aangaan en waar wij zij zich zorgen over maken.

Wij hebben de tekst van deze brief vooraf naar onze achterban verzonden met daarbij een poll of men het eens was met de opgestelde brief. Maar liefst 91% van de stemmers heeft aangegeven achter de inhoud van de brief te staan.

Toeristische visie en vervoersvisie
Vrijwel alles op Ameland gaat 'op slot'. Er zijn geen uitbreidingen meer mogelijk binnen de horeca. In onze optiek gaat hier het gezegde 'stilstaan is achteruitgang' op.

Horeca Ameland vreest gevolgen van rem op toerisme

'Het jaar erin komen ze niet terug, omdat ze het te saai vinden'

De horeca wordt de laatste tijd steeds meer geconfronteerd met een dalende toeristische inkomsten. Dit is vooral te wijten aan de dalende toeristische inkomsten. Dit is vooral te wijten aan de dalende toeristische inkomsten. Dit is vooral te wijten aan de dalende toeristische inkomsten.

university of groningen

Drukte wordt verminderd door:

- Kans 2. Hoge eisen aan verblijfsrecreatie(plannen)
- Kans 5. Bezoekers met auto's worden zeldzaam
- Kans 6. Bagagevervoer van achterbak tot slaapkamer
- Kans 7. Een lokaal Amelanders vervoerssysteem
- Kans 8. 'Dempen' van de drukte en druktebeleving

De bereikbaarheid wordt verbeterd door:

- Kans 5. Bezoekers met auto's worden zeldzaam
- Kans 6. Bagagevervoer van achterbak tot slaapkamer
- Kans 7. Een lokaal Amelanders vervoerssysteem

Vernieuwing wordt gestimuleerd door:

- Kans 1. Passie voor vernieuwende concepten
- Kans 2. Hoge eisen aan verblijfsrecreatie(plannen)
- Kans 3. Natuur voorop
- Kans 4. Amelanders Service
- Kans 5. Bezoekers met auto's worden zeldzaam
- Kans 6. Bagagevervoer van achterbak tot slaapkamer
- Kans 7. Een lokaal Amelanders vervoerssysteem
- Kans 10. Meest duurzame eiland van de Waddens
- Kans 12. Ameland als de plek voor lokaal maatschappelijk toeristisch ondernemerschap

Personeelsprobleem wordt aangepakt door:

- Kans 1. Passie voor vernieuwende concepten
- Kans 9. Werkers wonen op Ameland

Grip op ontwikkelingen van investeerders en projectontwikkelaars door:

- Kans 11. Grip op investeringen van buitenaf
- Kans 12. Ameland als de plek voor lokaal maatschappelijk toeristisch ondernemerschap

university of groningen

Trendpublicatie 2025

De trends

- Trend 1: Life-hacking journeys
- Trend 2: Flash detox
- Trend 3: Cultivating cultures
- Trend 4: Bonding with loved ones
- Trend 5: Off-grid experiences
- Trend 6: Empowered experiences
- Trend 7: Climate change adaptation
- Trend 8: Ecosystem restoration
- Trend 9: In real life, somewhere else
- Trend 10: Instant travelling
- Trend 11: Work from anywhere
- Trend 12: Comfort my world

De vier kwadranten die hierdoor ontstaan zijn:

1. Nascent (linksboven): Trends die nog weinig bekendheid en impact hebben.
2. Emerging (rechtsboven): Trends die aan bekendheid winnen, maar nog beperkte impact op gedrag hebben.
3. Niche (linksbeneden): Trends die bekend zijn bij een specifieke groep, maar weinig invloed hebben op algemeen gedrag.
4. Expanding (rechtsbeneden): Trends die breed bekend zijn en significante invloed hebben op gedrag.

De trends

- EX Trend 1: Life-hacking journeys
- EX Trend 2: Flash detox
- NI Trend 3: Cultivating cultures
- EX Trend 4: Bonding with loved ones
- EX Trend 5: Off-grid experiences
- NI Trend 6: Empowered experiences
- EM Trend 7: Climate change adaptation
- NI Trend 8: Ecosystem restoration
- NI Trend 9: In real life, somewhere else
- EX Trend 10: Instant travelling
- EM Trend 11: Work from anywhere
- EX Trend 12: Comfort my world

university of groningen

Vervoersvisie Ameland vastgesteld okt.2023

Vervoer in harmonie met eilandwaarden en seizoenen

Drie beleidslijnen:

1. Ameland meer autoluw: 35% minder overzettingen tussen 2025-2030
2. Doorontwikkelingen huidige vervoersnetwerk
3. Ameland optimaal bereikbaar en verbonden: concessie, verbinding Ferwert – Nes/Ballum?

